

Satsa på entreprenörerna för att stötta klimatomställningen

Ny Teknik den 6 oktober 2025

Många ropar på storslagna klimat- och industripolitiska satsningar. Men i många stora teknikskiften har entreprenörer varit drivande. I vår nya SNS-rapport Hur kan entreprenörskap bidra till minskade utsläpp? kan vi peka på marknads- och regleringsmisslyckanden förknippade med utvecklingen av klimatvänlig teknik, så kallad cleantech. Dessa misslyckanden lägger hinder för en samhällsekonomiskt effektiv klimatomställning och ett mer konkurrenskraftigt svenskt näringsliv.

Entreprenörsföretag har varit viktiga i stora teknikskiften. Till skillnad mot stora etablerade företag har entreprenörsföretag inte någon verksamhet att skydda och väljer därför att satsa på mer nydanande projekt, som dessutom ofta har en stor samhällsnytta.

I vår rapport undersöker vi om entreprenörsföretag kan spela samma framträdande roll i den cleantech-drivna strukturomvandlingen av näringslivet som de gjort i tidigare stora omvandlingar, såsom elektrifieringen och digitaliseringen.

I vår analys finner vi dock att stora företag är särskilt dominanta på marknaden för cleantech. Faktum är att entreprenörsföretagen är underrepresenterade i patentaktivitet inom cleantech i jämförelse med andra innovationsintensiva delar av näringslivet. Detta indikerar en potential för förbättrat entreprenörskap inom cleantech.

I vår rapport föreslår vi ett antal reformer som både kan motverka brister på marknaden och i regelverk som i dag bromsar entreprenörsdrivna cleantech-företag. Tre av dessa är:

1. En konkurrensneutral klimatindustripolitik

Offentliga satsningar är viktiga för att minska underinvesteringar i forskning och utveckling, och påskynda klimatomställningen. Men det finns en risk att större aktörer tillskansar sig för mycket av stöden. Snedvridningen riskerar att förstärkas av att politiker kan lockas till storskaliga prestigeprojekt. Staten bör därför stärka Konkurrensverkets möjlighet att värna konkurrensneutraliteten i industripolitiken genom ökad tillsyn av konkurrenshämmande åtgärder.

2. Tillgängliggör ai-infrastruktur för cleantech-entreprenörer

Företag underinvesterar i ai-infrastruktur på grund av att det är svårt att säkra värdet av investeringen själva, då nyttan delas med konkurrenter. Detta gäller särskilt för entreprenörsföretag eftersom de inte har tillgång till stora egna skyddade datamängder. Att tillgängliggöra beräkningskapacitet och data inom cleantech för entreprenörsföretag är därför viktigt. Detta skulle kunna ske inom ramen för Vinnova eller i samarbete med tekniska universitet.

3. **Inför regulatoriska sandlådor inom cleantech-området**

Kostnaderna för regelefterlevnad är stora för alla företag, men oproportionerligt stora för entreprenörsföretag. Regulatoriska sandlådor möjliggör för företagen att testa nyskapande produkter och tjänster i en kontrollerad miljö under mindre omfattande regler. Det är välkommet att regeringen nyligen gav Vinnova i uppdrag att utarbeta en struktur för regulatoriska sandlådor för nettonollteknik. Vi anser dock att ett större fokus bör riktas mot förbättrad reglering och ökad samordning mellan myndigheter, jämfört med sandlådor som etablerats i andra länder.

En effektiv klimatomställning kräver att många företag prövar nya lösningar och tar fram ny teknik som kan skalas upp. Storslagna industri- och klimatpolitiska satsningar kan liknas vid att satsa på ett fåtal hästar och hoppas på att någon vinner prestigeloppet, i stället för att bygga banor där många kan träna, utvecklas, och fler kan bli vinnare.

Vägen framåt för en effektiv klimat- och näringspolitik är att undanröja hinder för en mångfald av entreprenörer och därigenom underlätta för dessa att investera, experimentera och växa. Då skulle både klimatet och konkurrenskraften förbättras.

Pehr-Johan Norbäck

Lars Persson